Ч. 114 (10.791). Львів, середа 26. травня 1926. Pocztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік XLIV.

# ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10. II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол.
За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 30 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 151 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

# Декляраціія уряду Бартля.

**Польський премієр про зміну конституції і нову виборчу ординацію. — Міністр судівництва про впорядкування правних відносин. — „В державі спокійніше, як перед кількома тижнями..." — Уряд не силуватиме сойму до розвязання. — Пілсудський про свою кандидатуру.**

*Варшава, 25. травня 1926.*

На пресовій конференції в президії ради міністрів дня 24. ц. м. премієр Бартель зложив таку деклярацію:

З уваги на усталення маршалком сойму речинця і місця Національного Зібрання уважає уряд своїм найважнішим обовязком забезпечити спокій, безпеченство і зовнішні умови для спокійних нарад Зібрання. Маючи на увазі одночасно й опінію суспільности, що загально і в нагальний спосіб домагається розвязання законодатних тіл, уряд передбачує це розвязання і випливаючі з того послідовности. Таксамо панує згідне переконання в прилюдній опінії про конечність введення деяких змін в конституції Річипосполитої, передовсім у напрямі надання президентові держави права розвязувати законодатні тіла. Ці зміни можуть бути ухвалені на основі 125 статті конституції або теперішніми законодатними тілами, або будучим соймом кваліфікованою більшістю. Незалежно від того, який шлях виберуть законодатні тіла, чи ухвалять ті зміни ще перед своїм розвязанням в теперішньому складі, чи полишать цю справу до розвязки будучому соймові, вже тепер треба видати низку державних актів, що усунуть радикально найважніші недомагання в законодавстві, в державному й самоуправному управлінні, а також в суспільних і господарських відносинах. Тому, що не можна видати тих заряджень в теперішньому переходовому часі, бож законодатні тіла по всякій правдоподібности будуть небавком розвязані — є невідкличною справою надати президентови держави на переходовий час спеціяльні повновласти з метою зачати направу державних і самоуправних урядів, особливо шляхом **видання нових виборчих ординацій**, реорганізації держави в ділянці начальних, цивільних і військових властей, як також властей їм підлягаючих, реорганізації самоурядування, уодностайнення організації судівництва, узгіднення обовязуючих законів з конституцією і т. д., а також поправа скарбових і господарських відносин шляхом відповідних розпорядків, що матимуть силу закону. Відповідні рамові закони, що є в основі висловом волі законодатних тіл щодо вичислених заряджень в ділянці адміністрації і господарських відносин держави, в подробицях були би зреалізовані шляхом розпорядків президента Річипосполитої, виданих в часі принайменше однорічнім від часу їх ухвалення. Проєкти таких законів уряд виробляє і в свойому часі предложить соймові.

Міністер справедливости Маковський зазначив, що Польща має ще дуже багато праці, заки свій правний стан доведе до норми, яка гарантує належний суспільний лад. Три ріжні законодавства часто суперечать конституції й потребам сучасного життя. Законодатні спроби упорядкувати правний стан на парляментарному терені не вдоволили суспільности. Все ще мається до діла з правним безладдям; життя шукає виходу з того закона при помочі селєкції живих законів і не примінюючи завмерлих. Це дуже трудне і шкідне і часто доводить до суперечностей навіть між найвищими судовими інстанціями. Тому впорядкування правного стану є найважнішою справою, якої не слід проволікати. Полагода тої справи в обох парляментарних палатах зайняла би за багато часу. Коли йде про реформу цивільного чи карного закону, то навіть у державах із ліпшим правним станом, як Польща, утворюють спеціяльні інституції зі спеціяльними уповноваженнями, які управильнюють і прискорюють хід реформи законів. У Польщі зроблено вже дещо проєктами кодифікаційної комісії. Тому, що сойм і сенат не могтимуть скоро полагодити тої праці, треба подумати, як би то сумарично й простішим способом полагодити найважніші закони, що забезпечують лад у державі. Шляхи до цього ріжні: спеціяльні уповноваження для президента держави, уділення кодифікаційній комісії права ухвалювати великі кодекси карного і цивільного закона. Опісля прийняв би їх парлямент. Мін. справедливости зложить сформульовані внесення уповноважень для президента Річипосполитої і инші, які уряд вважає конечними для загальних політ. потреб і для особливших вимог з метою створити правний лад.

Потім зложив коротке звідомлення про положення в краю міністер внутр. справ Млодзяновський. По його словам в цілій державі спокій, може й більший (!), як перед кількома тижнями. В Познані положення поволі вертає до нормального стану. Найбільша журა уряду й міністерства внутр. справ під теперішню пору — це поворот филі дорожнечі, якій компетентні кола старатимуться запобігти.

Після тих урядових заяв присутні журналісти засипали міністрів цілою низкою запитів. З відповідей міністрів виходилоб, що наскільки сойм у теперішньому складі не схоче розвязатися, то істнуватиме дальше, бо уряд стоїть на ґрунті конституції і не думає уживати ніяких засобів, не передбачених конституцією.

Нарешті заговорив про себе і маршалок Пілсудський. В інтервю з представниками преси подав він образ останніх боїв у Варшаві і заявив м. ин., що згодиться на поставлення своєї кандидатури тільки тоді, коли не матиме проти себе контркандидатів. Представникові „Еко д' Парі" сказав, що кандидуватиме на становище президента Річипосполитої і додав, що бажав зберегти мовчанку до хвилі усталення речинця Нац. Зібрання. Одначе за два-три дні покине дотеперішню резерву і зложить офіціяльну заяву.

## Зірвання переговорів в Англії.

*Льондон 24. травня.*

Вчора зірвано переговори між власниками копалень і робітниками. Робітники предложили Болдуінові меморіял із уступками, потім їх делєгати розіхалися. Власники копалень також предложили премієрові відповідь на письмі, в якій заявляють, що свої уступки посунули до найдальших границь.

## Капітуляція Абд-ель Кріма?

Париські часописи повідомляють, що Абд-ель Крім вислав до начальної команди еспанських військ окремого післанця зі заявою, що піддається. Вістка ця ще не провірена.

## Ліквідація українського шкільництва?

З Варшави повідомляють нас, що до міністерства освіти вплинуло внесення львівської кураторії в справі ліквідації української (а фактично вже в більшій части спольонізованої) III. учительської державної семінарії (жіночої). Зазначуємо, що доля тої семінарії є дуже повчаюча. Покликана до життя в р. 1919 (за віцепрезидентури в шкільній Раді проф. Цоля) як заведення коедукаційне, спершу втратила характер український через уведення урядової польської мови виклад багатьох предметів у тій мові і приділення до неї учителів Поляків. Опісля вилиміновано з неї хлопців і таким чином перетворено її в жіночу. Тепер на черзі повна ліквідація того заведення. Крім того львівська Кураторія запропонувала міністерству дальше переношування Українців до польських шкіл і навпаки — заповнювання українських шкіл учителями Поляками.

## Розправа вбийника Ліндого.

*Варшава, 24. травня.*

Вбийник б. міністра Ліндого сержант Тшмельовський іще кілька днів тому мав ставути перед карним судом. Одначе з причини останніх подій розправу відложили, а новий її речинець визначили на початок червня.

### Ґроші.

Тенденція зниккова. Оборот слабий. Американський долар 11·36—11·40, канадійський долар 11·20—11·25.

## Єдність думки.

*Львів, 25. травня 1926.*

Недавно відбутий (13. ц. м.) Народний Комітет наглядно виявив **єдність думки** в рядах Українсько-Національно-Демократичного Обєднання. Змагаючи до завершення партійної організації під кожним оглядом, Президія Обєднання виступила перед Народнім Комітетом також з проєктом подрібно розробленої програми, базуючись на плятформі, акцептованій Народнім Зїздом в дні 11. липня 1925.

Предложений Президією проєкт програми УНДО викликав незвичайно оживлену дискусію, весь час втримуючись на високому дискусійному рівні. Була це справді відрадна правда, яка відріжнювала й виріжнювала сьогорічну дискусію від дискусій з попередніх літ. Тон і рівень дискусії вказували, що ми за останні літа справді багато пережили й передумали, що ми змужніли, перевірили наші слова і діла і ясно здаємо собі справу зі засобів і шляхів, якими повинна йти українська національно-демократична політика.

А розробити програму в теперішньому часі та рахуючись з умовами життя-буття української нації, річ не легка. Тим більше не легка це річ для загально-української, понадклясової партії, яка спирає національну політику **виключно** на власні сили нації. Ця просто непоборна трудність буде ще більшою, коли зважити, що Обєднання стоїть непохитно на принціповому ґрунті, що вона спирається на право нації, а одночасно мусить змагати до збереження екзистенції нації. — Зовсім зрозуміло, що цей широкий діяпазон для людей зі скривленим способом думання мусить утворювати деякі щілини. В цьому не булоб нічого дивного, бо справді кодифікація основ національної політики стрічається з великими перепонами. За те далеко гірше, коли ті люде, носії скривленої думки, коли ті — як висловлюється один з діячів — „молоді банкроти і старі емерити", не вдумуючись в суть і провідну думку програми, розкладовою метою на сторінках нікому не потрібних органів злобно підсувають свої підзорливі видумки. При тому годиться зазначити, що хоч програма Обєднання подрібно розроблена й основно передискутована і принята Народнім Зїздом (всіми голосами при трьох, що здержалися від голосування), то вона ще не стала конституцією, основними правами партії, бо її мусить ще затвердити найвища інстанція Обєднання, найближчий Народній Зїзд.

Що в Обєднанні справді панує єдність думки та що не було ніяких різкіших розбіжностей також в справі програми, видно і з того, що Нар. Комітет **одноголосно** висловив признання Центр. Комітетові й Президії за дотеперішню діяльність, а між иншим також за праці біля програми.

Правда, земельне питання, а саме справа переведення земельної реформи викликала значну ріжницю думок. „Без викупу!" чи „за викупом!" — ось та площина, на якій зустрічалися розбіжні думки дискутантів. І хоч у висліді — як вже згадано — Нар. Комітет в цілости підтвердив основну точку плятформи з 11. липня 1925 „без

**Red. czas. „Diło" Pr. 241/26.** W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułu umieszczonego w czasopiśmie „Diło" Nr. 109 (10766) z dnia 20. maja 1926 roku pod tytułem: „Nastroi i tendencji" a) między słowami: z Poznania.. a słowami: sędzy słowami: ... b) od słów: Wymysłom do końca tego ... artykułu zawiera znamiona występku z § 305 u. k. uznał dokonaną 19. maja 1926 konfiskatę usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedz. redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. — Lwów dnia 21. maja 1926.

Hawel.

ся боїв у мурах львівського університету, важило в руках ціпки, дрючки, топірці, а може й на всякий випадок: чистило револьвери та бравнінги. Три ворожі партії хотіли задемонструвати прилюдно свої почування. Осередком демонстрації був марш. Пілсудський і памятник Міцкевича. Прихильників Вітоса довела до люти ідея посла Бриля, який скликав собі до Львова хлопський дооколичний зїзд під комунізуючим прапором. Вшехполяки, що перехрещуються на фашистів, були обурені сміливістю соціялістів, які хотіли у своїм поході зайняти таке наскрізь націоналне місце як ступні під памятником Міцкевича. Найвеселішим моментом бійок, у ріжних більш або менше національних місцях на львівських вулицях, була сцена, як фашисти відрізали від походу брилівців орхестру і влучивши до власних рядів, приневолили її грати „Nie damy ziemi", а після цього соціялісти-„Стшельци", розбиваючи фашистів, гатили по невинних мідяних „струментах" і головах сурмачів. Члени орхестри не сподівались, що їх судитимуть за тенденцію пісень, замісць за виконання. Треба признати, що організатори недільних буч вибрали пригожий день: на Зелені святча гиляк було скрізь доволі, а зелень є символом молодої енергії та надії. Нехурно на мурах міста виписались відозви з покликами, що громадяне повинні дати доказ зрозуміння ваги моменту. Публика дала справді доказ духової рівноваги, бо приглядалась супокійно змаганням (аж до перших вистрілів з револьверу!), навіть з бадьорим вдоволенням.

— **Іспит зрілости** в прив. учит. семінарі СС. Василіянок у Дрогобичі відбувся дня 10. і 11. травня н. р. До іспиту приступило 18 учениць. З того дві учениці відступило при письменнім іспиті, а одна перепала при устнім. Пятнацять учениць зложило іспит переважно з добрим і дуже добрим успіхом. При іспиті проводив візитатор Войковський; комісія польсько-українська. Зложили іспит: 1. Бабяк Анна, 2. Гавдяк Вікт., 3. Гомнюк Марія, 4. Гевко Єлисавета, 5. Геврик Олександра, 6. Гординська Стефанія, 7. Яхно Ольга, 8. Камарчевська Стефанія, 9. Кулинич Олена, 10. Леськів Вікт., 11. Мицавка Олена, 12. Олексовська Ольга, 13. Смалько Любов, 14. Тершак Софія, 15. Веселовська Ольга.

— **Рекорд голодівки.** Студент з Ґрацу Фред Еллєри скінчив покищо щасливо свою голодівку, видержавши 47 днів і 8 годин у скляній скрині. Його перенесли до шпиталя. Виглядає як марево з довгою чорною бородою, яка єдина збільшувалась за цей час на його тілі. Весь час голодівки піддержував себе папіросами та водою, випивши 200 пляшок мінеральної води. У перших тижнях курив 80 папіросів денно, пізніше 10. В останніх днях його голодівки число глядачів, що зупинялось перед його шибою сильно зросло. Еллєри підвищив плату вступу. В останній мент, окрема урядова комісія з нотарем і лікарями розпечатала скриньку; Еллєри випив склянку молока та зїв кілька сухариків. Один приятель приніс йому лавровий вінок. Еллєри втратив на вазі 19 клг. з 65 і видержав голодівку лише завдяки сильному орґанізмові. В останніх днях його мучила безсонність і візії. Перші його слова після голодівки були: „Я зробив цей досвід, щоби перевірити свою силу волі і щоби заробити гроші для скінчення своїх студій". Його заробіток 100 мілїонів корон, отже менш-більше півтори тисячі долярів. Один з найкращих символів стану, в якому находиться сучасний кандидат на інтеліґента: мусить голодувати, щоби скінчити свої студії, а коли їх скінчить… знову буде голодувати!

— **Нове малярство і зігнилі яйця.** Минулого тижня трапився в Парижі, в однім з найбільших театрів „Сари Бернар" скандал, дуже характеристичний для настроїв чутливих прихильників нового мистецтва. Славний російський балет Дягілєва давав пантоміму „Ромео та Джульєтта". Ідучи за прикладом сміливих драматичних режисерів, що змодернізували „Фавста" та „Гамлета", одягаючи їх у фраки, Дягілєв замовив для свого балету ультрафутуристичні декорації в кубістичнім стилю. Це не подобалося їх суперникам, представникам ще більше революційного напрямку в малярстві (який мабуть важко висловити фарбою) і ці прийшли до театру зі зігнилими яйцями та удушливими бомбами. Але це знову не подобалось публиці, яка взяла участь у бійці — в обороні не так мистецтва, як заплачених білетів — і малярів та теоретиків малярства викинула.

— **Наклад радянської преси.** Офіціяльна статистика радянських установ каже, що дня 1. січня 1925 було в СРСР 579 денників у загальній сумі 6.956.098 примірників; дня 1. квітня 1925 було 595 денників у сумі 7,730.251 примірників; дня 1. жовтня 1925 було 591 денників у 7,062.131 примірниках, а 1-го лютого 1926 599 денників у 8,281.820 примірниках.

— **Ціна рукописів.** У Парижі пішла на публичну розпродажу бібліотека письменника Пєр Люіса, що помер минулого року. Найвищу суму заплатили за рукопис песи Оскара Уайльда „Сальоме", який усі вважали давно пропавшим: 161.000 франків. Французька критика пригадує з іронією факт, що Уайльд, який помер у нужді в Парижі, шукав нераз в останній добі свого життя за кількома франками на денний прожиток. З другого боку багаті Французи, знаючи з досвіду, до яких величезних цін доходять деякі старі книжки та рукописи, воліють поміщувати свій капітал у такі предмети, як держати його в банку, з остраху, що зійде на нівець. Зате для нас звістка про ціну Уайльдового рукопису настроює на іншу рефлексію: не хочемо зітхати аж до тих майбутніх часів, коли наші меценати платитимуть тисячі за старі рукописи письменників, а вистачить, коли діждемось доби, в якій купуватимуть звичайні книжки за 10 зол. місячно.

— **Наукове Товариство ім. Шевченка** пригадує своїм членам, що загальні збори відбудуться в неділю дня 30. н. ст. травня в год. 10 рано в Музею Товариства — вул. Чарнецького ч. 24. I. пов. — Виділ.

— **Рекорд літака.** Якийсь радянський літак, перелітаючи через Афґаністан з двома пасажирами, знявся над Гіндукушом на 5300 метрів. Є це найвища до цього часу висота перелету.

— **Книжковий рух, але не в нас.** Віденський національний союз бібліотек позичалень т. зв. „Центральбібліотек", що має 10 філій, видав своє річне справоздання. З нього довідуємось, що цей союз купив у 1925 р. нових книжок за 125.000 мілїонів (1 і чверть міліярда корон!) Куплено за це 70.000 книжок. Усі бібліотеки союзу випозичили за рік майже 6 мілїонів книжок. Центральна позичальня зробила анкету між читачами: які останні книжки є найкращі. Такі автори дістали по черзі найбільше голосів: Томас Ман, Васерман, Гельсуорті, Ромен Ролян, Достоєвський, Гамсун, Бонзельс, Шніцлер, Шов.

— **Приватна торгівля на Україні.** На нараді господарських діячів України в Харкові, де виступав Дзержинський, принято таку постанову: „приватній торгівлі дати означений обсяг ділання, в якому вона моглаби істнувати зовсім леґально. Для приватної торгівлі встановлять означені точно розміри накидок на товари".

— **Пожежі.** У Зарваниці, біля Золочева, згоріло 33 господарства. Причиною пожежі були іскри з паровозу поїзду, який їхав 17-го ц. м. зі Львова до Тернополя.

— **Діти до Риманова!** Як минулого так і цього року уладжує Брацтво св. о. Миколая кольонії для дітей в Римановї. Управа кольонії постаралася про вигідну хату. Приймається дівчатка і хлопців від 5—16 літ. Зголошення приймається до 20 червня, виїзд дітей 1. липня і кольонія тревати буде до 15-го серпня. Близші інформації уділить Ол. Кишакевич в Перемишлі вул. Щитова ч. 4. під якої управою виїздить кольонія. 1791 1—1



## ✝ Посмертна згадка.

**Михайло Губчак,** визначний громадянин і горожанин міста Станиславова, помер 22. мая 1926 по короткій недузі в 60-тім році життя. Покійний походив з Калуша. Вже як студент працював на всіх ділянках національного відродження. Покінчив українську гімназію і теольоґічний факультет у Львові, але не висвятився. Опісля працював як урядник в „Просвіті", згодом був співробітником „Діла", та редактором „Свободи", а в р. 1900 став директором театру „Руської Бесіди", який вів до р. 1905. В тім році оженився з артисткою театру Фіалковською, осів постійно в Станиславові, де був заступником Товариства обезпечень „Дністер" аж до вибуху війни. В р. 1915 забрали покійника уступаючі російські війська і як заложника запроторили в Сибір, звідки повернув в р. 1918. Від того часу боровся покійник за хліб насущний, спершу був купцем, через кілька років займався деревним промислом, вкінці дістав посаду секретаря Союза промислових стоваришень і на цій посаді заскочила його смерть. Був людиною гарного характеру, шляхотних почувань і доброго серця, який творив добре, де тільки міг. Полишив вдову Валєрію і доньку Татяну. Похорон відбудеться в Станиславові у вівторок 25 травня 1926 в год. 4-ій попол. Вічна йому память!

## ОПОВІСТКИ.

**Український Наддніпрянський Хор під управою Дм. Котка.**

Середа 26.V. Городенка.
Четвер 27.V. Городенка.
Субота 29.V. Станиславів.
Неділя 30.V. Станиславів.
Понеділок 31.V. Галич.
Вівторок 1.VI. Ходорів.
Середа 2.VI. Ходорів.

Початок о год. 8·30 вечером. Ціни скрізь знижені. 1659 18—7

**З лікарського товариства.** У вівторок дня 25. ц. м. відбудеться відчит д-ра Музики: Про кольоїди. 1—1

## ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.



## ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.



**Загальні Збори**
**Товариства „Руська Бурса реміснича і промислова у Львові**
відбудуться дня 30. травня 1926. р. о год. 11. рано в домівці Т-ва „Зоря" вул. Вірменська ч. 25. партер зі слідуючим порядком нарад:

1) Відкриття Зборів.
2) Відчитання протоколу з послідних Загальних Зборів.
3) Звіт з діяльности Т-ва в р. 1924—25.
4) Звіт Провірної Комісії.
5) Вибір голови, 6 членів Ради, 2 заступників і 3 членів Провірної Комісії.
6) Внески і запити.

В случаю браку приписаної скількости членів, відбудуться другі Загальні Збори з тим самим порядком нарад о год. 11·30 (§ 21.).

Львів, дня 22. травня 1926.
*Михайло Галібей* секретар. 1789 *о. Евз. Бачинський* голова.

**Ширіть наш часопис!**

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

# „Налоговий революціонер".

### Роля Пілсудського в освітленні „Діла" зперед 25-тьох літ.

„Діло" з дня 30. травня 1901 р. містить статейку, присвячену Пілсудському, п. н. „Утеча революціонера Пілсудського". Подаємо статейку в цілости, змінюючи тільки правопис, яко характеристичний причинок до життя й діяльности марш. Пілсудського.

Він — тип налогового революціонера в Росії. Революціонерство було у нього „в родині". Його старший брат, Бронислав Пілсудський, брав 1897 р. участь в атентаті на царя Олександра III. і пішов у каторгу на Сахалін, де й донині перебуває.

Його самого, Йосифа Пілсудського, котрого сензаційна утеча дивним дивом дивує цілу Европу — також підозрівано о участь в згаданім атентаті і заслано адміністративним порядком на пятилітне поселення в Киринську у східній Сибірі. Далеке заточення не вилічило Йосифа Пілсудського з революціонерства, тільки змінило потрохи напрям його думок. Досі міжнародній загально російський соціяліст-революціонер став свідомим сепаратистичним польським революціонером-соціялістом і вернувши до вітчини, приступає до організації польської соціялістичної партії в Конгресівці, що поставила собі за ціль відірвання від Росії дорогою соціяльної революції. 1892-ого року злучив Пілсудський три осібні польські організації: „Пролетаріят", „Зєдинення" і „Робітничий Союз" в одну велику партію та небавом став її проводирем. Від того часу аж до минувшого року, протягом цілих вісім літ, розвиває він незвичайно енергічну діяльність, укриваючися щораз під иншим іменем, щораз в иншій місцевости. Наче лявіна зріс робітничий рух у Варшаві, Лодзі, Гірничій Домброві і т. п., а правильно з тайної друкарні виходячий під редакцією Пілсудського „Robotnik" та сотки відозв освідомлювали широкі маси польського робітництва. Грізні страйки та величаві манифестації в кількадесять тисяч люда на улицях Варшави — се було діло таємної руки Пілсудського. За зловлення тої руки наложено величезну нагороду і цілими роками вся жандармська провірність звернена була на те, аби дійти таємного сховку, де укривався Пілсудський.

Аж минулого року в лютім відкрито потайну друкарню „Robotnik-a" і сам Пілсудський упав в руки жандармської нагінки. Лискавкою обігла вість усі центри вольнодумного руху, а серед поліційних сфер запанувала здавна небувала радість. Сеж упольовано грубого звіра!

І саме тепер той грубий звір, той стільки літ ловлений і наче око в голові бережений Пілсудський — утік з рук посіпаків і ставувши вже на вільній англійській землі, придумує над способом, якби знов перекрастися до Росії, аби вести до кінця розпочате діло.

Впавши в руки жандармерії, міг Пілсудський попращатися з усякою надією на будуче. Та від чого він налоговий революціонер? Пощо стільки літ революційної практики?

Він удає у вязниці психічно хорого. Удає видко знаменито, коли його переведено до варшавської лічниці для божевільних, а опісля, боячися, аби він не втік, до головного шпиталю під покровом св. Николая в Петербурзі. Там перебував він під обсервацією лікарів.

В кілька місяців по інтернуванню Пілсудського в сім шпиталі зголосився там молодий, щойно покінчивший студії лікар Поляк, д-р Мазуркевич з просьбою приняти його на практику. Саме тоді вільне було місце молодшого лікаря, а диплом і загалом усі папери Мазуркевича давали йому якнайліпшу рекомендацію. До того батько д-р Мазуркевича є високим достойником у Петербурзі. Його приняли. Спосіб, в який молодий лікар сповняв свої обовязки і ціле його поведення зєднали йому небавом повне довіря зверхників. До всіх хорих, ба і до вязнів, що були під його обсервацією, мав він свобідний приступ.

Перед кількома днями д-р Мазуркевич, вісланши кудись портієра, казав привести до свого обсерваційного кабінету „хорого" Пілсудського і, як звичайно, „для спокою" замкнувся з ним. Кілька годин тривала „обсервація" і ніхто не смів її переривати. Ба зближається ніч, а „обсервація" триває видко дальше, бо двері у д-ра Мазуркевича все замкнені. Аж о півночі попробовано добутися до його кабінету. На стук не відповідав ніхто. Виважено двері і застано — порожніську кімнату. І з „доктора" і „з хорого" ні сліду не стало!

Повідомлено негайно поліцію і цілий поліцейсько-жандармський апарат пущено в рух. Порти і граничні міста обсаджено тайною поліцією, перешукувано цілу околицю Петербурга, піддано обсервації всі залізничі шляхи. Навіть морем вислано кораблі, бо догадувалося, що оба утікачі вибралися вітрильною лодкою в сторону Швеції. Та все надармо! „Доктор" враз із „хорим" пропали як камінь у воду.

Тепер вони вже в Лондоні. Утікли справді морем. Мазуркевич, що на те тільки й вступив на практику, аби висвободити Пілсудського, уложив точнісько цілий плян утечі. Приніс до свого кабінету в лікарській касетці убір для перебрання Пілсудського і вивів його перебраного із шпиталя. Лодкою і замовленим ad hoc англійським кораблем — дісталися на свободу...

Справді треба подивляти тих людей, з яких страшна боротьба із безмежною силою царату робить демонів революції і яких фанатичне бажання волі й щастя для свого люду йде зложити ціле життя на жертвеннику геройської боротьби".

## Орґанізаційно-політичний рух.

### Довірочна нарада У. Н. Д. О. в Селиськах (пов. Березів).

25. квітня ц. р. відбулася в Селиськах довірочна нарада У. Н. Д. О. динівського судового округа. Взяло в ній участь 50 мужів довіря партії. Проводив п. Микола Левицький, секретарював п. Омелян Волинець. Політичний реферат виголосив о. Теодор Савойка. В дискусії забирали голос інтеліґенти і селяне. До Повітової Управи Партії вибрані: о. Теодор Савойка (голова), о. Микола Добрянський з Павлокоми (заст. голови), Микола Дівич, Стефан Кос, Михайло Барон, Василь Лемеха, Михайло Пелех, Микола Левицький, Петро Туцький.

В динівському судовому повіті майже чисто українських громад є три, мішаних з українською більшістю 3, мішаних з українською невеликою меншістю 2, чисто польських 18. В повіті є сім читалень і дві кооперативи.

## Винятковий стан у Сокальщині.

Президія УНДО. одержала зі Сокаля слідуючі інформації:

В повіті триває дальше винятковий стан, староста відмовляється видати розпорядок, щоби знести винятковий стан. Дня 17. травня ц. р. арештували члена повіт. Комітету Марка Мельника, селянина зі Спасова, якого староста наказав відставити до судових арештів, під замітом будьто би протидержавної аґітації. — По цілоденнім арешті — при енергічних заходах Мельника звільнено, та полишено на вільній стопі, — з тим, що йтиме слідство проти нього за мнимий злочин. Вся вина Мельника в тому, що дня 16. травня ц. р. в неділю відбирав у молочарні в Спасові молоко від селян, — забуваючи, що в нас в часі виняткового стану — навіть молока від коров не повинні селяне передавати місцевій молочарській кооперативі.

Дня 18. травня переведено гостру ревізію у п. Володимира Матвіяса, члена Пов. Комітету в Яструбичах, — у якого поліціаі намагались найти протидержавні проклямації; а після ревізії, яка очевидно не дала ніякого висліду, загрозили йому арештом, якщо Матвіяс не залишить своєї організаційної праці в повіті. — Ревізію перевели в кілька днів по зmeсенню виняткового стану, — без якого небудь доручення судової влади.

Дня 16. травня ц. р. поліція самочинно не допустила до аматорських вистав у селах: Жужель — де виставу давала місцева захоронка С.Служебниць, — у Боратині, де виставу давали заходом читальні Просвіти, — у Белзі, де був дозвіл староства, — та всюди баґнетами поліція розігнала зібраних селян, — уважаючи що дозвіл староства — для неї не має ніякого значіння, — бож поліція стоїть під приказами вшехпольських рад народових. — Нині дня 23. ц. р. в неділю, — поліція розігнала селян в Опільську, зібраних на Загальних Зборах місцевої споживчої кооперативи, — заявляючи, що „до ніяких зборів не допустить. тому, що в неї винятковий стан істнує дальше."

## Забуті.

### З нагоди дяківського зізду.

Складовою частиною нашого громадянства є між иншим забуте і занедбане з давен-давна дяківство. Дяки живуть переважно в біді, вони нічим не вибиваються понад наше сільське середовище, хіба тим, що часом зазнають гіркої біди. Маю на думці дяків професіоністів, що посвятилися виключно дяківству і що виключно з нього живуть. Можливо, що колись доходи дяків були такі добрі, що давали їм аж повне забезпечення. Одначе думаю, що так воно ніколи не було. Дяки все були зле вивінувані і все були в своїй перевазі злидарями. Нині часи змінилися до тої міри, що доходів дуже мало, а тому дяки повисли між небом і землею. Вони не мають ніякого забезпечення і перебувають у безпереривній моральній депресії. Замісць серця, повного християнської любови, мають вони в ньому почування ненависти до своєї професії, а ще більше до нашого духовенства, вважаючи його виновником своєї нужди.

Що так воно здебільшого є, про те мали ми нагоду переконатися на дяківських зіздах з трьох останніх літ. Нові часи, нові пісні! Заспівали тих нових пісень і дяки. Не хочуть вони далі бути тим, чим були, не хочуть бути ні наймитами, ні злидарями, а хочуть стати людьми. Є між ними такі, що здають собі докладно справу з низького інтелектуального рівня дяківства, а тому вимагають для нього освіти. Засвоюючи собі докладно нинішні відносини, вони бажають собі, щоби дяки були тими одиницями між народом, які моглиб успішно працювати для народу і для церкви. Є між ними досить ідейних, чесних одиниць і вірних синів свого народу. Як би до того вони стали ще й матеріяльно незалежними, то моглиб зробити по наших селах велику роботу.

З цього мусить собі здати докладно справу наше громадянство, а в першій мірі наше духовенство, та поробити для себе певні висновки. Дотепер цею справою не інтересувалися навіть ті чинники, що повинні нею інтересуватися в інтересі церкви і власнім. Конкордат польської держави з римською курією передбачує вправді наділ для дяків, як і взагалі церковної прислуги, ерекціональною землею, але хіба наші компетентні церковні чинники мусіли ждати аж на польсько-ватиканський конкордат, щоби забезпечити зовсім незабезпечених і необхідних для церкви людей? Можнаж було ще далеко перед конкордатом вирішити цю справу мирним, компромісовим шляхом.

Та її не вирішило ні духовенство, ні церковна єрархія. І нині два стани, що служать одній справі, справі церкви, сини того самого народу, що мусять щодня зі собою стрічатися і спільно виконувати церковно-урядові функції, не носять у своїх серцях ні крихітки тої християнської любови до себе, яка їх повинна єднати в службі для народу і церкви. Дяки наповнені жовчею ворожнечі та упередження до духовенства, що не віщує хіба добра.

На зборах чули ми, що наші ординаріяти впливали на духовенство в напрямі добровільного відступлення дякам невеличкої скількости поля. Та це нічого не помагало і до нічого не довело. Наші священики за винятком декількох одиниць, не визнають ніяких „сентиментів", не кермуються в даному випадку, на жаль, навіть добром церкви, забувають і про власний інтерес і не хочуть задовольнити дяків. Вони волять, видно, ворожнечу, волять ненависть, волять упередження і взагалі переладовану недовірям атмосферу, ніж згоду та відданість дяків інтересам церкви і тим самим інтересам духовенства, що має стояти на сторожі обряду і церкви. Здавалось би, що це така легка і природна до вирішення в дусі християнської любови і громадських інтересів справа, а всеж, яка вона трудна. Її добровільно вирішити не хочуть, чекають на букву закону, чи краще на примус. Думаємо, що в даному випадку і в даних обставинах непотрібний ні законний, ні фізичний примус. Тут вистарчає добре зрозумілий власний і громадський інтерес, тут вистарчає моральна відповідальність за добро народу і церкви.

Та справа дяків не є виключно справою нашого духовенства і церковної єрархії. Ні, ця справа є також загально-громадською справою всього українського громадянства. Дяківський стан є складовою частиною народу, дяки повинні віддати йому добру прислугу, повинні відогравати будуючу ролю. А тому обовязком ширших кол нашого зорганізованого громадянства є звернути належну увагу на дяків та занятися й заопікуватися ними. Крайна пора це зробити, бо потім може бути за пізно. Дяки думають, що їх усі кривдять, що ніхто не звертає на них уваги, що нікого не інтересують їхні болі та рани. Громадянство повинно розбити цей песимізм і депресію дяків, повинно ближче вглянути в їх життя та поробити всі заходи для поправи їх долі. Тим зискає воно для себе тисячі добрих робітників.

**В. М.**

**Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист в добі лихоліття!**



## Боротьба за дорогоцінности каліфа.

### Султан і магомеданський світ.

У Каїро радить тепер всеісламський конгрес. У червні збереться такийже самий у Мецці. Ще невідомо, чи головна їх мета: вибір представника ісляму, буде здійснена. Від 1924 р. іслям не має голови. Останнім був султан Мегмед VI., який недавно помер, а якого 3 роки тому прогнав теперішній анґорський уряд, розмежувавши світську владу від церковної.

Туреччина втратила Мекку та Медину, святі місця свого пророка. Зате лишились їй дорогоцінности після прогнання наслідника цього пророка. Вона зберігає найвищі символи влади каліфа: зелений прапор пророка, плащ Магомеда, його меч, його лук і трохи волосся з його бороди. Хоча вчені доказують, що ці предмети не мають нічого спільного з Магомедом, але ті вірні, що мріють про відродження каліфату, привязують величезну вагу до цих предметів. Єгипетський король Фуад I., який радо приняв би цю почесть — а Англія ще радісніше його піддержала би — вже вивідувався у Кемаля баші, чи він відступив би каліфатські інсигнії новому каліфові. Одначе Кемаль баша не має охоти випускати з рук таких амулетів, якими можна ще колись зробити неодно чудо. Кемаль баша є людиною дуже сучасною і остаточно проміняв би ці памятки за якісь політично-матеріяльні концесії. Покищо вони лежать у заперті в Константинополі.

Зелений святий прапор т. зв. санджак-шеріф є загорнений по традиції у тринайцять звитків і його показують вірним дуже рідко: на одну мить, коли проголошують „святу війну". Другу дорогоцінність: плащ пророка, т. зв. гіркай-шеріф давно султани цілували тільки раз у рік на свято рамазану, виймаючи його з сорока кашмірів і оксамитних серпанків. Тепер вони спочивають під замками, невідомо де. Кемаль баша знає, що в критичний мент може їх завсіди запропонувати вірним магометанам або міліярдерам, які захотять купити ці цінности для найбільших музеїв.

## НОВИНКИ.

— **Спортово-політичні змагання.** Неділя була днем не тільки українського спортовця. Тоді, як наші спортовці, що мали взяти участь у змаганнях на площі „Сокола Батька", вправляли ще в останнє свої мязи, польське студенство нагадуючи собі славні ча-

викупу", то все таки тут було найбільше опонентів і найбільше замітів, що ми скрупулятно нотували в нашому звіті (поміщеному в ч. 106 нашого органу).

Цікаве явище! Проти домагання переходу землі в селянські руки без викупу виступали виключно деякі адвокати і священики, себ-то ті люде, з яких перші зовсім не мають землі, а другі мають її в часовому користуванні. За те всі селяне (а між ними і заможніщі) і велика більшість інтелігенції обороняли принцип безвикупности. Перші, люде правових принципів, що виросли з міцних коріннів римського права, провіляли деякий острах, що тим чином партія порушує усвячене право власности. Другі, якраз тверді визнавці приватно-власницького права, не добачують тут нарушення власности, а навпаки—в переході землі в руки працюючого селянства видять реституцію того права, здійснення історичної й суспільної справедливости. Таж велико-власницька земля на українських землях була власністю українського народу. В чужі руки, в руки польських і російських баронів перейшла вона шляхом грабіжі і насилля, шляхом насильного, нераз кривавого вивласнення. Отже потоптана справедливість вимагає, щоби та земля знову вернула до правного власника, працюючого селянського люду українських земель. Крім того українське селянство на протязі століть вже дорого заплатило за ту землю своєю кервавою працею, спершу в добі панщиняно-невільницького насильства, а опісля в добі наємного визиску. Отже і зі суспільного погляду перехід землі в руки селянства без викупу був би тріюмфом суспільної справедливости. Вкінці, коли на Великій Україні вирішено земельну проблєму по лінії безвикупности, то не инакше може і мусить бути розвязана земельна справа і в нас.

Цей другий табор на Нар. Комітеті побідив величезною більшістю голосів, документуючи, що і в цій справі, яка для декого, приваленого камінною таблицею римського права, здавалася порушенням приватно-власницького принципу, — панує єдність думки.

**Памятайте, що всякі збірки на нагробник на могилі І. Франка треба посилати до Центробанку (Львів, Ринок ч. 10. І. пов.) на щадничу книжечку ч. 7910.**



## Польська „жиронда" і „гора".

*Львів, 23. травня 1926.*

Не знаємо докладно, які надії звязувала польська поміркована лівиця (жиронда) з військовим переворотом марш. Пілсудського. Одначе на основі її повного й беззастережного акцесу до акції „ребелянта" в ході подій, на основі голосних кличів, реклямованих домагань і т. и. — здається, що ті надії були досить великі і глубоко сягаючі. Та відворот Пілсудського і тверда дійсність виявили, що між сподіваннями жиронди і „конституційними" діями Пілсудського повстала щілина, що між дісністю і надіями істнує різка діспропорція.

Всеж таки польська „жиронда" ще далі плекає надії на основі зміни — яко наслідок перевороту, — коли, не зражуючись поведінкою „ребелянта", видвигає його кандидатуру на президента держави. Провідниця „жиронди" ППС., яка 16. ц. м. висловила була відомих пять домагань (розвязання сойму і сенату, покликання робітничо-селянського уряду, віддання під суд злодіїв публичного гроша і „бестіяльських" генералів, суспільно-політичні реформи і зміна політики супроти нац. меншин), піддержуючи компромісову поведінку Пілсудського, ладиться до дальшої боротьби.

Дня 19. ц. м. ППС. видала маніфест, в якому після зясування сучасного положення і перепетій останньої боротьби, накликує до дальшої організації сил, потрібних в неминучій зустрічі з реакцією.

„Побита на голову реакція — читаємо там — відгрожується пімстою працюючій клясі. Засліплена ненавистю, не розуміє, що всяка спроба такої пімсти стрінеться зі страшним відпором в наших рядах! Шалені вчинки фашистів і реакціонерів можуть тільки викликати домашню війну в цілому краю і довести державу до заглади. Робітнича кляса міст і сіл не дозволить на ніякі порахунки реакції, але здавить її в зародку."

Робітники повинні бути зорганізовані:

„Маючи моральну силу своїх змагань, не занедбуйте організування фізичної сили, якщо її буде потрібно для заспокоєння шалених виступів реакції. Лише тоді, як реакція переконається, що минув час злодійства державного гроша, що минув час занедбування добра краю і народа, край піде вперед на шляху життя і розвитку. Не будьте слабими, бо ваша слабість — то сила реакції, то упадок краю. Тісно зєднайтеся в ряди і беріться підготовляти виборчий рух. Старий сойм сконав в безсиллі й погорді; його вбила польська реакція. Робітнича і хлопська демократія мусить створити новий, кращий народній сойм! Постарайтеся, щоби на селі і в місті не сміли терроризувати виборців давні виборчі гієни, які грішми, клясовим терором, монастирською юшкою, сплетнями і наклепами шукали побіди. Сміло до боротьби!

Боротьба ще нескінчена, ще в Познанщині змовляються фашисти, клерикали й ендеки, ще мріють про криваву пімсту на польських робітниках. Даремне закидують нам, що підтримуємо диктатуру. Маршалок Пілсудський не змагає до диктатури, бо хоче спокійного розвитку краю на основі публичної моральности, а не його визиску спілками Вітосів. Після уступлення Войцеховського і Вітоса мусить уступити і сойм. Наша партія заповіла, що не стерпить дальшого істнування того сойму. Наша партія домагається нових виборів. Колиб реакція пробувала далі втримати той сойм, то народ змусить її до уступств. Будьте готові до дальшої боротьби!

Так ставиться до біжучого моменту й актуальних питань провідниця польської „жиронди". Одначе й польська „гора", від якої всіма силами відмахується „жиронда", не засипляє справи. Мірилом цього, як ставиться до витвореного положення комуністичний табор в Польщі, може бути відозва К. П. З. У. (Ком. Партії Зах. України), видана — як і личить пролетарській партії — в „урядовій" мові.

Читаємо там між иншим:

Під напором військ Пілсудського, який мав підтримку всієї робітничої кляси, в якого рядах боролися т ж робітники-комуністи, а комуністична молодь йшла до наступу на Бельведер, символ кривавої диктатури капіталу, під боєвим прапором непохитної боротьби за комунізм упав уряд Вітоса, уряд явної розправи з робітничою клясою в Польщі. Одначе „яснопанської" капіталістичної бестії не знищено вповні. Вона збирає свої сили, щоби у відповідній для себе хвилі кинутися до боротьби за уряд білого терору. В тій нечувано загостреній ситуації робітнича кляса мусить стати зі зброєю у ноги, в безнастанному боєвому поготівлі. Маршалок Пілсудський та підтримуючі його т. зв. ліві партії уважають боротьбу скінченою. Нинішні „побідники" пактують зі своїми вчорашніми противниками під гаслом загальної згоди і національного мира. Ясно, що ті компакти мають на меті закувати робітничу клясу в кайдани, в кайдани дальшої, ще страшнішої капіталістичної неволі. Ані теперішний, ані будучий уряд не розвяже цілої низки важних болячок, звязаних зі самим істнуванням капіталістичного устрою. Нечувана господарська криза, безробіття, голод землі на селі, національна квестія, — ось актуальні проблєми нинішнього дня, з якими даремне пробувала впоратися буржуазія на протязі свого осьмилітнього правління. Тільки уряд працюючого люду, уряд робітничо-селянський, що повстане на руїнах капіталу, зуміє найти доцільний вихід з нечувано важкої, переповненої повною анархією ситуації. Такий уряд може виборoти працююча кляса лише в одноцілім фронті робітників, селян і гноблених національностей цілої Польщі".

Після такого вступу комуністи виставляють у звязку з витвореним положенням такі тези:

1) Створення одноцілого робітничо-селянського фронту до боротьби з фашизмом і реакцією; 2) Узброєння робітничої і селянської кляси для осягнення побіди пролетаріяту; 3) Обняття влади робітничо-селянським урядом; 4) Самоозначення гноблених народів, бо „не може бути вільний нарід, що гнобить инші народи"; 5) Надання без викупу великовласницької землі безземельним і малоземельним і 6) Звільнення з тюрем політичних вязнів.

## По широкому світі.

**Конференція для розаброєння** віддходить щораз більше на другий плян. Комісія знавців для її підготовки, що радить тепер у Женеві, вибрала два підкомітети, з яких один радитиме над мілітарними справами, другий над соціяльно-господарськими. У нарадах беруть участь представники 20 держав, зі Зєдиненими Державами та Німеччиною. Мета цієї конференції — стрібувати грунт европейської опінії. Французькі та італійські делєгати не погоджуються з Американцями та Англійцями щодо ролі підводних лодок у війні, вважаючи їх тільки оборонною зброєю, а не наступною.

**Мала Антанта** збереться на конференцію 17-го червня; головною темою нарад — знесення військової контролі на Мадярщині та звязок фальшивих мадярських банкнотів з господарським станом.

**Міжнародня парляментська торговельна конференція** збереться завтра у Льондоні. Буде на ній до 200 членів з 30 держав, включно з Індіями, Австрією, Новою Зеляндією та Південною Африкою.

*Валентина Завадська.* 6)

# ЖІНОЧИЙ РУХ.

(Докінчення.)

Дуже енергійно працюють жінки в Болгарії. Останніми часами закликають вони ціле жіноцтво завойовувати собі рівні права з мущинами, зокрема виборче право. Заклик складено у дуже рішучих словах. „Не повинні ми оминати ніякої нагоди, щоби нагадати про себе. Уладжуймо часто сходини і прилюдні виступи в оборону наших прав. Обовязком нашим є розсіяти мряку невідомости і збудити правдиве знання. Не зважаючи на перешкоди, поспішаймо до цілі. Єднаймося у союз, а виборемо собі права!"

Загальне відношення в Болгарії до фемінізму — негативне. Його часто мішають з комунізмом і вважають натуральним відгалуженням більшовизму. І так, „Народне Стопанство", популярно-економічний часопис, видаваний у Софії, пише: „Під претекстом боротьби за жіночі права феміністи по суті змагали до виаволення від вимог, які накладає релігія, родина та громада". „Фемінізм" та Совітська Росія — дещо ідентичного в очах Болгарів, це два головні лиха на світі. Росія, то край всякого божевілля, кажуть вони, і тому тільки жінка могла там стати до політики. Того нема в краях з віковою культурою, як Англія та Франція... Болгарка повинна наслідувати скромну Німкиню, ту справжню помічницю мущини, котра терпеливо несе родинні тягарі і представляє щасливий контраст з Росіянкою. Очевидно, автор має на увазі Німкиню часів кайзера Вільгельма з його славною формулою (4 К).

Болгарки мають свою газету. 18 лютого **болгарська делєгація** жіноцтва відвідала президента міністрів і представила йому отсі вимоги Болгарської Національної Жіночої Ради:

1) Виборче право для жінок, 2) Зміна закону про народне здоровля і обовязкове передшлюбне медичне оглядання, 3) Призначення акушерок на села, 4) Домагання, щоби при опрацюванні нового закону про добродійну допомогу була присутня представниця жіночої ради та 5) Щоб Національна Жіноча Рада переняла ініціятиву допомоги тим родинам, які через події останніх часів втратили голову родини, незалежно від політичних переконань.

Міністер уважно вислухав делєгацію і обіцяв поставити перші три точки на осінній сесії Народніх Зборів. Про виборче право зокрема виявився прихильно, а щодо четвертої — обіцяв свою підтримку.

В своїх домаганнях жінка не обмежується певною сферою, вона домагається рівних прав з мущиною рішуче в усіх напрямах. Так нпр. не можна не згадати про Лігу войовничої церкви („Eglise militante"). Ця ліга має на меті здобуття для жінки становища в церкві, вимагає офіційного визнання права жінці бути міністром сповідань і зміни формули про підчиненість і слухняність мужеві в шлюбному обряді, як це вже зроблено в Америці. В Данії внесено до парляменту проєкт закону про допущення жінки на духовні посади.

На закінчення не можна не спинитися над успіхами окремих жінок новітніх часів. Не треба згадувати видатних письменниць, або торкати сферу учительську та лікарську, де участь жінки виявилася остільки корисною, що проти неї не виступають навіть найзавзятіші антифеміністи, а годиться перейти відразу до юриспруденції. Жінка-правничка почала свої виступи вперше як адвокатеса. В січні цього року святкувала в Парижі 25-літній ювилей перша жінка-адвокат Жанна Шовен. Свято набрало врочистого характеру, бо зїхалося на нього багато представників з цілого світу. Вітала ювилятку в Сорбоні ціла французька адвокатська палестра і найвидатніші адвокати, в теплих промовах даючи правильну оцінку небуденного таланту Жанни Шовен.

В теперішніх часах в кожній державі є досить жінок адвокатів. Проте судова діяльність дуже повільно відхиляє свої двері жіноцтву. Краще стоїть справа у північних державах. В Норвегії фру Серенсен Бі призначено суддею у великому місті Тронтгеймі. В Данцігу такуж посаду обіймає пані Анна Куровська, — перша поміж німецькими жінками. В Латвії Олену Жакеврчіяте номіновано мировим суддею.

Америка допускає своїх жінок на диплоьматичні посади і призначує місс Патті Фільд консулем до Амстердаму, в Голяндії, і нараховує двох жінок між ґубернаторами окремих стейтів.

Досить є жінок професорами університету; у Франції жінка одержує ордер Почесної Легії за боротьбу з венеричними хворобами. В Австрії Герту Шпрунг, голову Національної Ради іменується „гофратом", а під аркадами віденського університету знімається памятник Марії фон Ебнер-Ешенбах, відомої поетки і д-ра honoris causa віденського університету.

На цьому закінчуємо цей далеко неповний огляд. На жаль, не можливо було подати тут образів з жіночого руху в цілому світі і згадати про багато инших націй. Одначе навіть і сього досить для правильної оцінки успіхів жіночого руху в повоєнних часах.